

طرح شاخص مدیران خرید مهر ۱۴۰۳

روند شامخ کل اقتصاد در مهر ماه، پس از حذف اثرات فصلی، برای ششمین ماه متوالی همچنان کاهش یافته است. این در حالی است که شاخص صنعت به دلیل رکود عمیقی که طی چهار ماه اخیر، عمدتاً به دلیل قطعی برق داشته، با بهبود در شرایط، افزایش داشته است. به طوری که فروش بخش صنعت بعد از رکود عمیق هفت ماهه افزایش یافته است.

با این حال به دلیل ریسک‌های سیاسی منطقه و مشکلات اقتصادی ناشی از آن، نگرانی‌ها در مورد چشم‌انداز اقتصاد و نااطمینانی تجاری افزایش داشته و انتظارات خوشبینانه به پایین‌ترین مقدار در ۲۰ ماه گذشته رسیده است. عدم اعتماد نسبت به چشم‌انداز اقتصاد، پیش‌بینی و برنامه‌ریزی را برای کسب‌وکارها حتی در افق کوتاه‌مدت دشوار کرده است. علاوه بر آن به دنبال افزایش ناگهانی نرخ ارز، عرضه نهاده‌های تولید کاهش یافته و تورم قیمت نهاده‌ها و هزینه تأمین مواد اولیه مورد نیاز به شدت افزایش یافته است. به طوری که قیمت نهاده‌ها یکی از بیشترین مقادیر خود را به ثبت رسانده است.

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴

شامخ ترکیبی کل اقتصاد

تعدیل فصلی نشده: ۵۲/۳ تعدیل فصلی شده: ۴۹/۸

گزارش دوره شصت و یکم طرح شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد - مهر ۱۴۰۳

- ✓ شاخص مدیران خرید کل اقتصاد در مهر ۱۴۰۳، معادل ۵۲/۳ محاسبه شده است. این شاخص نشان می‌دهد که سطح فعالیت‌های اقتصادی در این ماه تا حدودی افزایش داشته است این درحالیست که پس از تعدیل فصلی، این شاخص برای مهر معادل ۴۹/۸ برآورد شده است که حاکی از رکود برای ششمین ماه متوالی است.
- ✓ شاخص «میزان تولید محصول یا ارائه خدمات» در مهر ماه بعد از تعدیل فصلی، ۵۱/۱ به دست آمده است، که بعد از شش ماه متوالی روند کاهشی، برای اولین بار در مهر ماه، اندکی بالاتر از محدوده مرزی ۵۰ قرار گرفته است.
- ✓ شاخص «موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده» پس از حذف اثر فصلی، ۴۷/۱ ثبت شده است و برای تقریباً هشتمین ماه پیاپی روند کاهشی داشته است.
- ✓ شاخص «میزان فروش کالاها یا خدمات» در مهر ماه پس از حذف اثر فصلی، ۵۵/۳ برآورد شده است. این شاخص که در ماه گذشته یکی از کمترین مقادیر خود را به ثبت رسانده بود، بعد از پنج ماه متوالی کاهش، برای اولین بار افزایش داشته است.
- ✓ شاخص «انتظارات در مورد میزان فعالیت اقتصادی در ماه آینده» پس از حذف اثر فصلی، ۵۵/۹ بدست آمده و کمترین مقدار ۲۰ ماه اخیر را به ثبت رسانده است که نشان می‌دهد نااطمینانی اقتصادی افزایش داشته و روند رشد انتظارات مثبت تا حدودی کاهش پیدا کرده است.

شامخ بخش صنعت

تعدیل فصلی نشده: ۵۷/۴ تعدیل فصلی شده: ۵۴/۵

گزارش دوره هفتاد و سوم طرح شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت - مهر ۱۴۰۳

- ✓ شاخص مدیران خرید بخش صنعت در مهر ۱۴۰۳، معادل ۵۷/۴ محاسبه شده است، که بعد از چهار ماه متوالی کاهش، برای اولین بار در مهرماه افزایش یافته است. این شاخص پس از تعدیل فصلی، برای ماه مهر معادل ۵۴/۵ برآورد شده است که بعد از چهار ماه متوالی شرایط رکودی، بهتر شده است.
- ✓ شاخص «مقدار تولید محصولات» در مهر ماه پس از تعدیل فصلی، ۵۲/۱ محاسبه شده است و در مقایسه با کاهش شاخص در شهریور ماه، شرایط در مهر ماه بهتر گزارش شده است.
- ✓ شاخص «موجودی مواد اولیه» در مهرماه، پس از تعدیل فصلی، معادل ۵۰/۳ برآورد شده است که پس از هفت ماه پیاپی کاهش همچنان در محدوده مرزی ۵۰ قرار گرفته است.
- ✓ شاخص «میزان فروش محصولات» در مهرماه، پس از حذف اثر فصلی معادل، ۵۸/۳ برآورد شده است که پس از رکود طولانی مدت شاخص مذکور در هفت ماه گذشته، برای اولین بار در مهر ماه، افزایشی گزارش شده است.

شاخص مدیران خرید ترکیبی کل اقتصاد

شاخص PMI ترکیبی که توسط J.P.Morgan محاسبه می‌شود (PMI ترکیبی جهانی توسط J.P.Morgan و S&P Global در همکاری با ISM و IFPSM تهیه می‌شود) از ۴۸/۷ در ماه سپتامبر به ۴۹/۴ در ماه اکتبر گزارش شده است تا برای چهارمین ماه متوالی کمتر از مقدار خنثی ۵۰/۰ باقی بماند. PMI صنعت جهانی همچنان کاهش یافته است زیرا سفارشات جدید برای چهارمین ماه متوالی در رکود است. تولید ثابت باقی مانده اما سفارشات جدید کاهش بیشتری یافته است. تجارت بین‌المللی نیز کاهش یافته و کاهش اشتغال برای سومین ماه متوالی ادامه داشته است. رکود در ایالات متحده و منطقه یورو کاهش یافته است و هند، اسپانیا و برزیل در صدر رده‌بندی بهبود PMI قرار دارند، در حالی که اتریش، آلمان و فرانسه در پایین‌ترین رتبه قرار گرفته‌اند.

آخرین نظرسنجی انجام شده در خصوص ایران، نشان می‌دهد که شاخص مدیران خرید کل اقتصاد در مهر ۱۴۰۳، معادل ۵۲/۳ محاسبه شده است. این شاخص نشان می‌دهد که سطح فعالیت‌های اقتصادی در این ماه تا حدودی افزایش داشته است که البته این افزایش نسبی در شاخص تعدیل نشده به دلیل رکودی است که در ماه پیش وجود داشت. این درحالیست که پس از تعدیل فصلی، این شاخص برای مهر معادل ۴۹/۸ برآورد شده است که حاکی از رکود برای ششمین ماه متوالی است. اگرچه این شاخص نشان می‌دهد که سطح فعالیت‌های اقتصادی در این ماه همچنان کاهش یافته است اما شدت کاهش در مقایسه با ماه‌های قبل بسیار کمتر و نزدیک به محدوده مرزی ۵۰ است.

شاخص «میزان تولید محصول یا ارائه خدمات» در مهرماه بعد از تعدیل فصلی، ۵۱/۱ به دست آمده است، که بعد از شش ماه متوالی روند کاهش، برای اولین بار در مهر اندکی بالاتر از محدوده مرزی ۵۰ قرار گرفته و نسبت به شهریور (۴۶/۰) افزایش داشته است. اگرچه علیرغم برطرف شدن قطعی‌های برق، همچنان فعالیت کسب‌وکارها به میزان مورد انتظار از رکود خارج نشده است و به عقیده فعالان اقتصادی در مهر ماه نیز تغییر چندانی در میزان فعالیت‌ها نبوده است.

شاخص «میزان سفارشات جدید مشتریان» در مهر، پس از حذف اثر فصلی، معادل ۴۷/۵ برآورد شده است و برای ششمین ماه متوالی از اردیبهشت ماه کاهش است البته شدت کاهش شاخص در مقایسه با ماه قبل کمتر بوده است. به نظر می‌رسد کمبود نقدینگی و نوسان شدید نرخ ارز در طرف تقاضا منجر به تداوم کاهش سفارشات شده است.

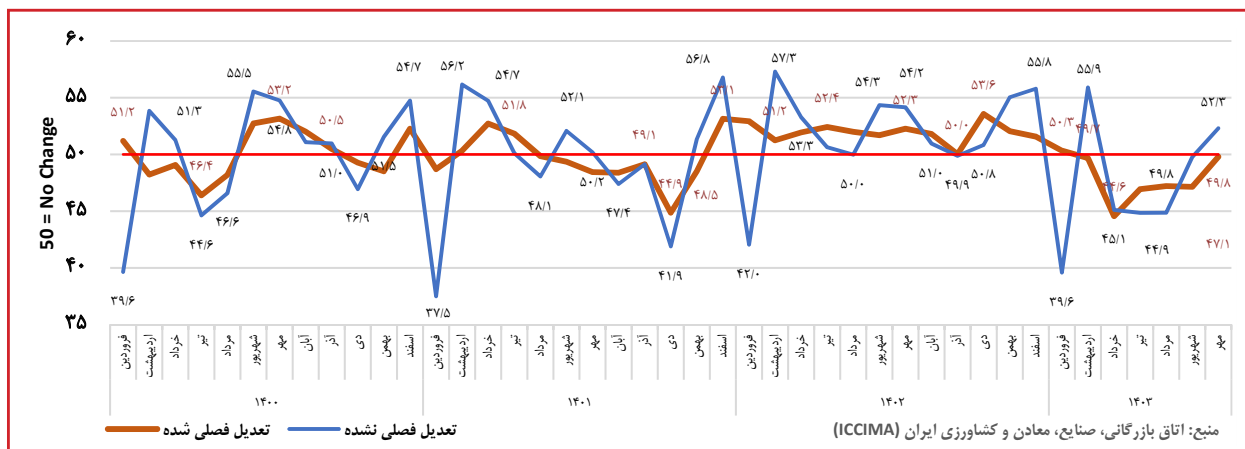
شاخص «موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده»، پس از حذف اثر فصلی، ۴۷/۱ ثبت شده است و برای تقریباً هشتمین ماه پیاپی روند کاهش داشته است. در شرایطی که طی نیمسال گذشته مشکل عمده در تأمین نهاده‌ها، عدم تخصیص ارز مورد نیاز بوده است و همچنان برای بسیاری از شرکت‌ها ادامه داشته، در مهرماه شرایط سیاسی و نوسانات شدید نرخ ارز، منجر به افزایش قیمت و عدم عرضه مواد اولیه شده است و بخش تولید خرید خود را به تعویق انداخته است. افزایش نرخ ارز باعث افزایش هزینه نهاده‌ها شده و شاخص «قیمت مواد اولیه یا لوازم خریداری شده» با مقدار ۷۵/۹، بیشترین مقدار پانزده ماه اخیر از مرداد ۱۴۰۲ را به ثبت رسانده است.

شاخص «میزان فروش کالاها یا خدمات» در مهر ماه پس از حذف اثر فصلی، ۵۵/۳ برآورد شده است. این شاخص که در ماه گذشته یکی از کمترین مقادیر خود را به ثبت رسانده بود، پس از پنج ماه متوالی کاهش برای اولین بار افزایش داشته است و در شرایطی که بسیاری از فعالان اقتصادی وضعیت شاخص را مانند ماه قبل ثبت کرده‌اند. در شرایطی که تقاضای کل در مهر ماه ضعیف بوده است، بخشی از افزایش شاخص فروش متأثر از رشد جزئی در شاخص «میزان صادرات کالا یا خدمات» است که در مهرماه به عدد ۵۱ رسیده است و بعد از پنج ماه رکود بالاتر از محدوده مرزی ۵۰ قرار گرفته است و افزایش یافته است.

شاخص «انتظارات در مورد میزان فعالیت اقتصادی در ماه آینده» پس از حذف اثر فصلی، ۵۵/۹ بدست آمده که کمترین مقدار ۲۰ ماه اخیر را به ثبت رسانده است که نشان می‌دهد روند رشد انتظارات مثبت کاهش پیدا کرده است. نااطمینانی نسبت به شرایط سیاسی و تنش در منطقه، عدم اطمینان تجاری و افزایش نرخ ارز باعث شده تا اکثر فعالان اقتصادی امکان پیش‌بینی و برنامه‌ریزی حتی برای کوتاه مدت را نداشته باشند و هیچ چشم‌اندازی نسبت به شرایط حتی برای هفته‌های آتی ندارند.

نمودار ۱: شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد

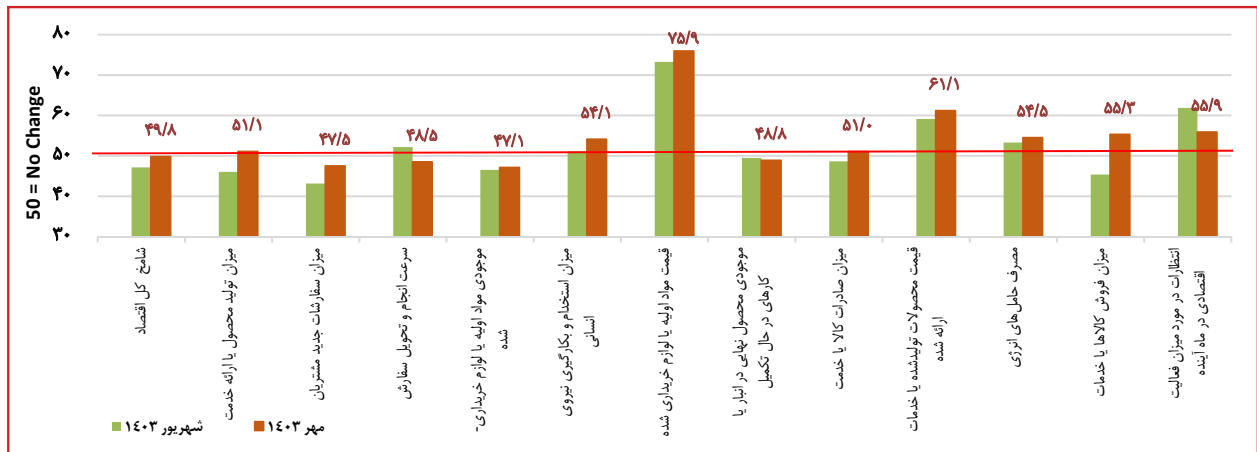

جدول ۱: شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد در دو ماه منتهی به مهر ۱۴۰۳

تعدیل فصلی شده		تعدیل فصلی نشده		شاخص	
مهر ۱۴۰۳	شهریور ۱۴۰۳	مهر ۱۴۰۳	شهریور ۱۴۰۳		
۴۹/۸	۴۷/۱	۵۲/۳	۴۹/۸	شامخ کل اقتصاد	مولفه‌های اصلی
۵۱/۱	۴۶/۰	۵۷/۴	۵۰/۹	میزان تولید محصول یا ارائه خدمت	
۴۷/۵	۴۳/۱	۵۰/۷	۴۸/۱	میزان سفارشات جدید مشتریان	
۴۸/۵	۵۲/۲	۴۹/۹	۵۱/۷	سرعت انجام و تحویل سفارش	
۴۷/۱	۴۶/۵	۴۴/۵	۴۶/۳	موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده	
۵۴/۱	۵۱/۱	۵۴/۱	۵۱/۱	میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	
۷۵/۹	۷۳/۲	۷۵/۹	۶۹/۴	قیمت مواد اولیه یا لوازم خریداری شده	مولفه‌های کمکی
۴۸/۸	۴۹/۵	۵۱/۰	۴۹/۲	موجودی محصول نهایی در انبار یا کارهای در حال تکمیل	
۵۱/۰	۴۸/۶	۵۳/۲	۴۸/۰	میزان صادرات کالا یا خدمات	
۶۱/۱	۵۹/۱	۶۱/۱	۵۷/۶	قیمت محصولات تولیدشده و خدمات ارائه شده	
۵۴/۵	۵۳/۳	۵۴/۳	۴۶/۱	مصرف حامل‌های انرژی	
۵۵/۳	۴۵/۳	۵۶/۹	۴۶/۵	میزان فروش کالاها یا خدمات	
۵۵/۹	۶۱/۸	۵۷/۶	۶۴/۲	انتظارات در مورد میزان فعالیت اقتصادی در ماه آینده	

نمودار ۲: شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد در دو ماه منتهی به مهر ۱۴۰۳، تعدیل فصلی شده

شاخص مدیران خرید در بخش صنعت

براساس داده‌های به دست آمده از بنگاه‌های بخش صنعت، شاخص مدیران خرید بخش صنعت در مهر ۱۴۰۳، معادل ۵۷/۴ محاسبه شده‌است که بعد از چهار ماه متوالی کاهش، برای اولین بار در مهرماه افزایش یافته‌است. این شاخص پس از تعدیل فصلی، برای ماه مهر معادل ۵۴/۵ برآورد شده‌است که پس از چهار ماه متوالی نمایانگر بهبود در شامخ صنعت است. اگرچه به عقیده بسیاری از بنگاه‌ها به دلیل قطعی‌های مکرر برق در ماه‌های گذشته، تولید کارخانه‌ها در رکود عمیقی قرار داشته و در ظرفیت‌های بسیار پایین خود فعالیت داشتند، بنگاه‌ها شرایط را به طور نسبی در مقایسه با رکود شهریور ماه بهتر ارزیابی کرده‌اند. شاخص «مقدار تولید محصولات» در مهر ماه پس از تعدیل فصلی، ۵۲/۱ محاسبه شده‌است و در مقایسه با کاهش شدیدی که اکثر شرکت‌ها در ماه قبل داشتند شرایط بهتر شده‌است. تقریباً بعد از چهار ماه رکود پیاپی در تولید کارخانه‌ها و قطعی‌های گسترده برق، که منجر به تولید در ظرفیت‌های بسیار پایینتر از توان تولیدی شده بود، در مهر ماه شرکت‌ها فعالیت خود را از سر گرفتند اما بسیاری به دلیل افزایش قیمت نهاده‌ها، در تأمین مواد اولیه دچار مشکل هستند.

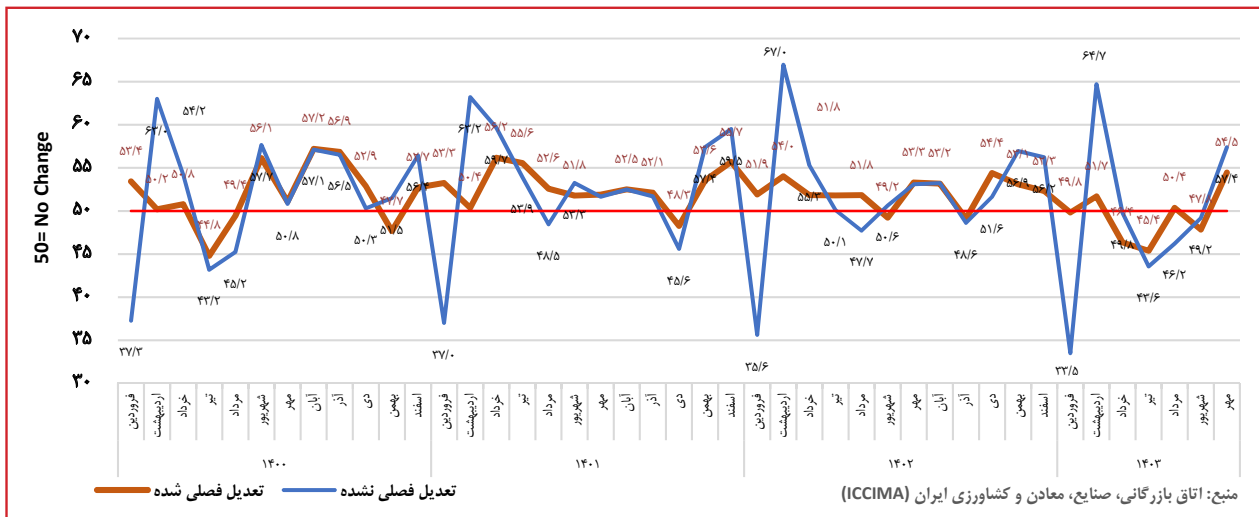
شاخص «موجودی مواد اولیه» در مهر ماه، پس از تعدیل فصلی، معادل ۵۰/۳ برآورد شده‌است. پس از هفت ماه پیاپی کاهش، شاخص مذکور همچنان در محدوده مرزی ۵۰ قرار گرفته‌است. طی ماه‌های گذشته عدم تخصیص ارز به بخش تولید و کمبود منابع مالی شرکت‌ها را در زنجیره تأمین نهاده‌های تولید با مشکل روبرو کرده‌بود، که تداوم مشکلات به علاوه افزایش نرخ ارز در مهرماه، تورم شدید قیمت نهاده‌های تولید و عدم عرضه آن از سوی تأمین‌کنندگان را به همراه داشته و باعث شده تا قیمت تمام شده مواد اولیه افزایش یابد به طوری که شاخص قیمت مواد اولیه بیشترین مقدار در شش ماهه گذشته خود را به ثبت رسانده‌است. در همین حال شاخص «قیمت خرید مواد اولیه»، در مهر ماه ۷۹/۵ یکی از مقادیر بالای خود را ثبت کرده‌است. افزایش نرخ ارز باعث نابسامانی قیمتی و عرضه نهاده‌های تولید شده‌است. در حال حاضر بسیاری از شرکت‌ها از موجودی انبار برای تقاضای مشتریان استفاده کنند، به طوری که شاخص «موجودی محصول نهایی در انبار» در مهر ماه، پس از تعدیل فصلی، معادل ۴۷ برآورد شده‌است، که برای پنجمین ماه پیاپی کاهش یافته‌است. در واقع با توجه به تأمین بخشی از تقاضای مشتریان از موجودی انبار، قیمت فروش محصولات به شدت افزایش نرخ ارز و افزایش قیمت نهاده‌ها، افزایش نیافته‌است. اما با این حال شاخص «قیمت محصولات تولید شده» مقدار ۵۸/۷ ثبت شده که بیشترین مقدار پنج‌ماهه خود را داشته‌است.

شاخص «میزان فروش محصولات» در مهرماه، پس از حذف اثر فصلی معادل، ۵۸/۳ برآورد شده‌است. در واقع بعد از رکود طولانی مدت هفت ماهه در فروش کارخانه‌ها و به دنبال رکود عمیق ماه قبل که دومین کمترین مقدار خود را در سری تعدیل شده به ثبت رسانده‌بود، اندکی بهتر شدن در وضعیت فروش شرکت‌ها نسبت به ماه‌های قبل باعث شده تا شاخص در مهرماه برای اولین بار بعد از هفت ماه متوالی، افزایش یابد. بخشی از این افزایش فروش ناشی از افزایش تقاضای مشتریان داخلی است، زیرا شاخص «میزان سفارشات جدید مشتریان» که در ماه‌های گذشته با رکود همراه بود در مهرماه اندکی تقویت شد و بخش دیگری

از آن به دلیل بهبود جزئی در فروش صادراتی بود، همانطوری که شاخص «میزان صادرات کالا» نشان می‌دهد، این شاخص که در سری تعدیل شده یازده ماه متوالی با کاهش همراه بوده، در مهر ماه به میزان جزئی افزایش یافته‌است.

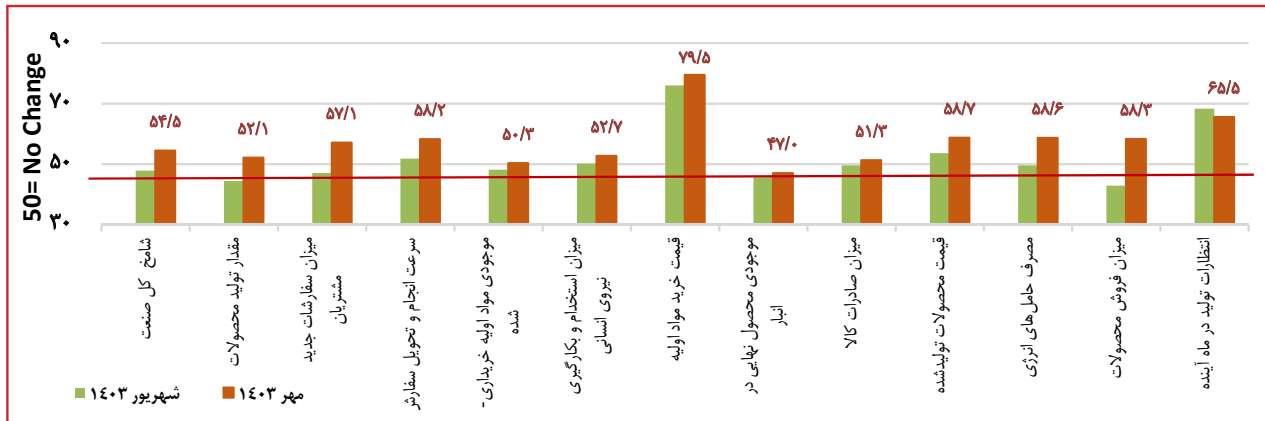
نمودار ۳: شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت

جدول ۲: شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت در دو ماه منتهی به مهر ۱۴۰۳

تعدیل فصلی شده		تعدیل فصلی نشده		شاخص	مولفه‌های اصلی
مهر ۱۴۰۳	شهریور ۱۴۰۳	مهر ۱۴۰۳	شهریور ۱۴۰۳		
۵۴/۵	۴۷/۸	۵۷/۴	۴۹/۲	شامخ کل صنعت	مولفه‌های اصلی
۵۲/۱	۴۴/۴	۶۲/۲	۴۷/۷	مقدار تولید محصولات	
۵۷/۱	۴۷/۱	۵۶/۹	۴۹/۰	میزان سفارشات جدید مشتریان	
۵۸/۲	۵۱/۸	۶۰/۲	۵۱/۸	سرعت انجام و تحویل سفارش	
۵۰/۳	۴۸/۲	۵۰/۱	۴۸/۳	موجودی مواد اولیه خریداری شده	
۵۲/۷	۵۰/۱	۵۳/۷	۴۹/۸	میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	
۷۹/۵	۷۶/۰	۷۹/۵	۶۷/۵	قیمت خرید مواد اولیه	
۴۷/۰	۴۵/۶	۵۰/۵	۴۷/۶	موجودی محصول نهایی در انبار	
۵۱/۳	۴۹/۶	۵۰/۷	۵۰/۲	میزان صادرات کالا	
۵۸/۷	۵۳/۶	۵۸/۷	۵۳/۶	قیمت محصولات تولید شده	
۵۸/۶	۴۹/۶	۵۸/۱	۴۷/۸	مصرف حامل‌های انرژی	
۵۸/۳	۴۲/۹	۵۸/۵	۴۴/۳	میزان فروش محصولات	
۶۵/۵	۶۸/۳	۶۵/۷	۷۰/۳	انتظارات تولید در ماه آینده	

نمودار ۴: شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت در دو ماه منتهی به مهر ۱۴۰۳، تعدیل فصلی شده

جدول ۳: شاخص مدیران خرید (شامخ) زیربخش های صنعت، تعدیل فصلی نشده، مهر ۱۴۰۳

شاخص	صنایع غذایی	صنایع نساجی	پوشاک و چرم	چوب، کاغذ و مبلمان	صنایع فراورده های نفت و گاز	صنایع شیمیایی	صنایع لاستیک و پلاستیک	صنایع کانی غیر فلزی	صنایع فلزی	ماشین سازی و لوازم خانگی	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	سایر صنایع
شامخ کل فعالیت	۶۳/۳	۶۷/۰	۵۴/۸	۶۰/۵	۵۸/۱	۵۶/۹	۶۰/۴	۵۸/۰	۵۱/۰	۵۶/۱	۵۶/۰	۴۷/۹
مقدار تولید محصولات	۶۷/۱	۸۰/۰	۶۰/۷	۶۶/۷	۶۶/۷	۶۱/۷	۶۵/۴	۶۰/۷	۵۷/۱	۵۲/۲	۶۲/۵	۵۷/۱
میزان سفارشات جدید	۶۱/۴	۷۵/۰	۵۳/۶	۶۳/۳	۵۵/۶	۵۷/۴	۶۱/۵	۵۳/۶	۴۷/۶	۶۰/۹	۵۷/۱	۴۲/۹
سرعت انجام و تحویل سفارشات	۶۴/۳	۷۰/۰	۵۷/۱	۵۶/۷	۶۱/۱	۵۸/۵	۵۷/۷	۷۱/۴	۵۶/۰	۶۰/۹	۵۲/۶	۴۲/۹
موجودی مواد اولیه	۵۵/۷	۳۰/۰	۲۸/۶	۵۶/۷	۵۰/۰	۴۵/۷	۵۳/۸	۶۰/۷	۵۰/۰	۴۳/۵	۵۱/۸	۴۲/۹
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۶۴/۳	۵۵/۰	۶۰/۷	۵۳/۳	۵۲/۸	۵۴/۳	۵۷/۷	۵۰/۰	۴۵/۲	۵۶/۵	۵۰/۰	۵۰/۰
قیمت خرید مواد اولیه	۷۸/۶	۸۰/۰	۸۲/۱	۷۰/۰	۸۳/۳	۸۱/۹	۸۴/۶	۸۵/۷	۸۲/۱	۷۳/۹	۷۸/۶	۵۷/۱
موجودی محصول (انبار)	۴۸/۶	۴۰/۰	۶۷/۹	۴۶/۷	۳۸/۹	۴۶/۸	۵۷/۷	۶۰/۷	۵۱/۲	۵۶/۵	۴۴/۶	۵۰/۰
میزان صادرات کالا	۵۱/۴	۶۰/۰	۵۰/۰	۵۰/۰	۵۸/۳	۵۰/۰	۴۶/۲	۵۷/۱	۵۰/۰	۴۷/۸	۴۲/۹	۴۲/۹
قیمت محصولات تولیدشده	۶۰/۰	۶۰/۰	۵۳/۶	۵۳/۳	۶۳/۹	۶۴/۹	۶۱/۵	۵۷/۱	۵۸/۳	۵۴/۳	۵۷/۱	۵۰/۰
مصرف حامل های انرژی	۶۰/۰	۵۵/۰	۵۰/۰	۵۶/۷	۵۰/۰	۶۲/۸	۶۱/۵	۶۰/۷	۵۹/۵	۴۷/۸	۵۷/۱	۵۰/۰
میزان فروش محصولات	۶۴/۳	۷۵/۰	۵۷/۱	۶۶/۷	۵۸/۳	۵۹/۶	۶۹/۲	۵۷/۱	۵۱/۲	۴۵/۷	۵۷/۱	۵۷/۱
انتظارات تولید در ماه آینده	۷۴/۳	۸۵/۰	۶۰/۷	۷۰/۰	۵۰/۰	۶۹/۱	۸۴/۶	۶۴/۳	۵۴/۸	۵۸/۷	۶۰/۷	۶۴/۳

جدول ۴: شاخص مدیران خرید (شامخ) زیربخش‌های صنعت، تعدیل فصلی شده، مهر ۱۴۰۳

شاخص	صنایع غذایی	صنایع نساجی	پوشاک و چرم	چوب، کاغذ و مبلمان	صنایع فرآورده‌های نفت و گاز	صنایع شیمیایی	صنایع لاستیک و پلاستیک	صنایع کانی غیر فلزی	صنایع فلزی	ماشین‌سازی و لوازم خانگی	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	سایر صنایع
شامخ کل فعالیت	۵۹/۲	۶۰/۳	۵۰/۸	۵۸/۸	۵۴/۶	۵۶/۹	۵۹/۳	۵۹/۴	۴۸/۱	۵۶/۳	۵۷/۸	۴۵/۵
مقدار تولید محصولات	۶۰/۱	۷۳/۷	۵۲/۸	۶۱/۷	۶۱/۶	۶۰/۹	۵۹/۸	۵۸/۱	۵۱/۹	۵۵/۸	۶۲/۰	۵۰/۹
میزان سفارشات جدید	۵۷/۱	۶۳/۴	۴۷/۹	۶۲/۱	۵۲/۷	۵۸/۸	۶۲/۵	۶۰/۸	۴۴/۹	۶۰/۸	۶۳/۰	۴۲/۹
سرعت انجام و تحویل سفارش	۶۰/۲	۶۷/۵	۵۵/۲	۵۵/۸	۵۶/۰	۵۶/۸	۵۷/۷	۷۰/۵	۵۴/۳	۵۵/۱	۵۵/۰	۳۷/۲
موجودی مواد اولیه	۵۵/۷	۳۰/۰	۲۸/۶	۵۶/۷	۵۰/۰	۴۶/۶	۵۳/۸	۶۰/۷	۵۰/۳	۴۳/۵	۵۱/۸	۴۲/۹
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۶۲/۳	۴۸/۵	۶۰/۷	۵۳/۳	۴۹/۸	۵۴/۳	۵۷/۷	۵۰/۰	۴۲/۴	۵۷/۶	۵۰/۰	۵۰/۰
قیمت خرید مواد اولیه	۷۸/۶	۸۰/۰	۸۲/۱	۷۰/۰	۸۳/۳	۷۸/۲	۸۴/۶	۸۵/۷	۷۵/۳	۷۳/۹	۷۸/۶	۵۷/۱
موجودی محصول نهایی در انبار	۴۴/۱	۴۰/۰	۶۷/۹	۴۳/۶	۳۸/۹	۴۶/۸	۵۷/۷	۶۰/۷	۵۱/۲	۵۶/۵	۴۴/۶	۵۰/۰
میزان صادرات کالا	۵۱/۳	۵۵/۹	۴۷/۱	۴۵/۲	۵۲/۹	۵۲/۱	۴۹/۶	۵۷/۱	۵۰/۰	۴۷/۵	۴۴/۸	۴۲/۵
قیمت محصولات تولیدشده	۶۰/۰	۶۰/۰	۵۳/۶	۵۳/۳	۶۳/۹	۶۱/۲	۶۱/۵	۵۷/۱	۵۹/۰	۵۴/۳	۵۷/۱	۵۰/۰
مصرف حامل‌های انرژی	۵۷/۷	۵۱/۵	۴۷/۸	۵۸/۲	۵۰/۲	۶۴/۶	۵۹/۲	۶۴/۰	۵۵/۸	۵۳/۲	۵۶/۸	۵۴/۱
میزان فروش محصولات	۶۱/۷	۶۸/۹	۵۵/۴	۶۴/۰	۵۷/۶	۶۱/۴	۶۸/۰	۶۲/۱	۴۸/۶	۴۹/۱	۵۹/۹	۵۷/۱
انتظارات تولید در ماه آینده	۷۱/۶	۸۵/۱	۵۹/۶	۶۹/۹	۴۹/۵	۶۷/۶	۸۶/۲	۷۰/۵	۵۰/۱	۵۶/۷	۵۹/۷	۶۴/۲

مشکلات اصلی از دید برخی از فعالان اقتصادی در مهر ۱۴۰۳:

- ✓ رفع تعهد ارزی همچنان یکی از مشکلات اصلی کسب و کارهاست.
- ✓ به دلیل شرایط سیاسی و عدم اطمینان نسبت به آینده، نرخ ارز افزایش زیادی داشته که منجر به افزایش قیمت مواد اولیه و عدم عرضه آن به دلیل تغییرات قیمتی شده‌است و نااطمینانی بسیار بالا نسبت به شرایط در ماه آینده از سوی اکثر فعالان اقتصادی مطرح شده‌است.
- ✓ به دنبال افزایش نرخ ارز، برخی از تأمین‌کنندگان مواد اولیه به دلیل نابسامانی قیمتی از عرضه محصولات خودداری کرده‌اند در نتیجه قیمت مواد اولیه با افزایش نرخ ارز و کاهش عرضه، افزایش یافته‌است. از طرفی افزایش نرخ ارز باعث شده تا شرکت‌ها خرید نهاده‌های تولید را به تعویق بیندازند.
- ✓ پیش‌بینی افزایش مشکلات تولید به دلیل شرایط منطقه که منجر به افزایش نرخ ارز و افزایش قیمت مواد اولیه شده‌است.
- ✓ فرآیند تأمین مواد اولیه برای بسیاری از بنگاه‌ها زمانبر است. به این ترتیب که ارز مورد نیاز نهاده‌ها به موقع تخصیص داده نمی‌شود و در صورت تخصیص در برخی موارد انتقال ارز حواله شده در صرافی‌های کشورهای همسایه انجام می‌شود. سپس در مرحله بعد ثبت سفارش به صورت یوآن چین انجام می‌شود و پس از ثبت سفارش در چین، به دلیل تحریم‌ها مواد اولیه خریداری شده در گمرک دبی تحویل داده می‌شود و سپس به ایران وارد می‌شود در نتیجه مدت زمان رسیدن مواد اولیه به دست تولیدکننده بسیار طولانی است.

معرفی طرح شامخ (شاخص مدیران خرید)

از میان شاخص‌های متنوع و گوناگون اقتصادی که توسط کشورها و سازمان‌های بین‌المللی انتشار می‌یابند، شاخص PMI Purchasing Manager's Index (PMI)، که در فارسی به اختصار شامخ نامگذاری شده است، یکی از مهم‌ترین شاخص‌های اقتصادی است که مورد پذیرش اکثر کشورهای توسعه‌یافته قرار دارد. در حال حاضر شاخص شامخ برای حدود ۲۹۰۰۰ بنگاه بخش خصوصی در بیش از ۴۰ کشور دنیا محاسبه و منتشر می‌شود. این شاخص که بر اساس پایش پرسشنامه‌ای به دست می‌آید، بینش آنی و تصویر سریعی از شرایط اقتصاد کلان به‌ویژه وضعیت رونق و رکود در بخش‌های صنعت و خدمات ارائه می‌دهد. ویژگی‌های این شاخص عبارتند از:

- ✓ داده‌های شامخ به صورت ماهانه در روزهای ابتدایی ماه و پیش از انتشار داده‌های رسمی منتشر می‌شود.
- ✓ شامخ، امکان مقایسه مستقیم بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه از طریق تولید داده‌های استاندارد شده را فراهم می‌سازد.
- ✓ داده‌ها در شامخ بر اساس مستندات واقعی کسب و کارها و نه بر اساس نظرات شخصی و حدس مدیران جمع‌آوری می‌شوند.
- ✓ به‌صورت مستمر و دقیق توسط بازارهای مالی، بانک‌های مرکزی، مراکز تصمیم‌گیری اقتصادی و رسانه‌ها در جهان پیگیری می‌شود.

در طرح شامخ، از پاسخ‌دهندگان خواسته می‌شود به ۱۲ پرسش مطرح‌شده در قالب سه معیار وضعیت نسبت به ماه پیش (بهتر شده، بدتر شده و یا تغییری نکرده است)، پاسخ دهند. در صورت انتخاب گزینه بیشتر از ماه قبل: عدد ۱، گزینه بدون تغییر: عدد ۰/۵ و گزینه کمتر از ماه قبل: عدد صفر برای آن پرسش ثبت می‌شود. مجموع حاصل ضرب درصد پاسخگویان به هر یک از گزینه‌ها در عدد همان گزینه، مبین عدد شامخ در آن پرسش است. در نهایت معیار سنجش این شاخص عددی بین ۰ تا ۱۰۰ است. عدد ۰ و ۱۰۰ به ترتیب به معنای آن است که ۱۰۰ درصد پاسخگویان گزینه "بدتر شده است" و "بهتر شده است" را انتخاب نموده‌اند، عدد ۵۰ نشان‌دهنده عدم تغییر وضعیت نسبت به ماه قبل، بالای ۵۰ نشانه بهبود وضعیت نسبت به ماه قبل و زیر ۵۰ به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به ماه قبل است. بر این اساس، چنانچه عدد محاسبه‌شده زیر ۵۰ باشد، اما از عدد محاسبه‌شده ماه قبل بیشتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بدتر شدن وضعیت، کاهش یافته است. در مقابل، چنانچه عدد محاسبه‌شده بالای ۵۰ باشد اما از عدد ماه قبل کمتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بهبود وضعیت در مقایسه با ماه قبل، کاهش یافته است.

برای طراحی پرسشنامه و وزن‌دهی به ۵ پرسش اصلی در محاسبه عدد شامخ در اتاق ایران، از رویکردهای بین‌المللی با کمی تعدیل به صورت زیر استفاده شده است:

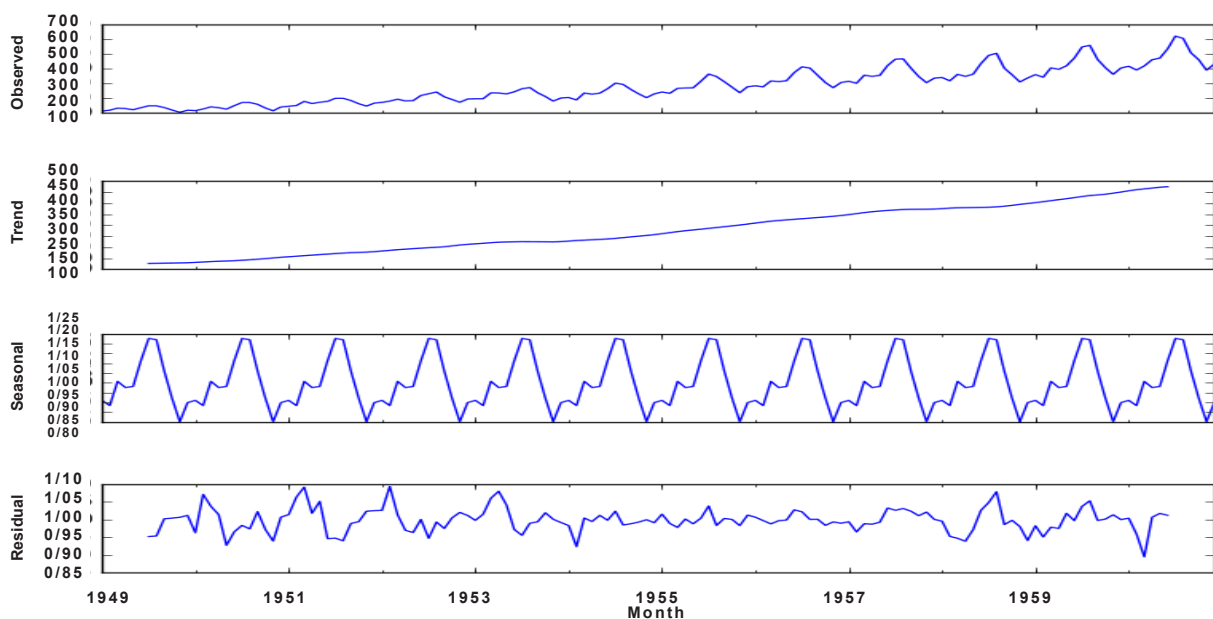
۱. مقدار تولید محصولات (پرسش اصلی با ضریب ۰/۲۵)
۲. میزان سفارشات جدید (پرسش اصلی با ضریب ۰/۳۰)
۳. سرعت انجام و تحویل سفارش (پرسش اصلی با ضریب ۰/۱۵)
۴. موجودی مواد اولیه (پرسش اصلی با ضریب ۰/۱۰)
۵. میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (پرسش اصلی با ضریب ۰/۲۰)
۶. قیمت خرید مواد اولیه
۷. موجودی محصول نهایی در انبار
۸. میزان صادرات کالا
۹. قیمت محصولات تولیدشده
۱۰. مصرف حامل‌های انرژی
۱۱. میزان فروش محصولات
۱۲. انتظارات تولید در ماه آینده

اهمیت و روش تعدیل فصلی شامخ

تعدیل فصلی یا فصل‌زدایی یک روش آماری برای حذف مولفه فصلی یک سری زمانی است و معمولاً زمانی انجام می‌شود که بخواهیم روند و انحرافات چرخه‌ای از روند یک سری زمانی را مستقل از مؤلفه‌های فصلی آن تحلیل کنیم. مولفه فصلی بخشی از یک سری زمانی است که در آن داده‌ها تغییرات منظم و قابل پیش‌بینی را که منطبق بر فواصل زمانی تقویمی منظم و دارای الگوی تکراری (مانند ماه‌ها یا سال مالی) است، تجربه می‌کنند. به عنوان مثال، میزان تقاضا در ماه اسفند به طور معمول افزایش می‌یابد و در ماه فروردین کاهش می‌یابد. به عنوان یک مثال دیگر، مصرف گاز طبیعی در تابستان کمتر و در زمستان بسیار بیشتر از سایر فصول است.

غیر از الگوی فصلی یک سری زمانی می‌تواند شامل مولفه‌های دیگری مانند روند، سیکل‌ها و یا جز اخلاص نیز باشد که می‌توان آنها را نیز توسط روش‌های مربوطه از سری مورد نظر استخراج کرد. به عنوان نمونه در شکل زیر تفکیک اجزای سری زمانی ماهانه مسافران خطوط هوایی کشور استرالیا در فاصله سال‌های ۱۹۴۹ تا ۱۹۶۰ نمایش داده شده است. در این شکل نمودارهای اول تا چهارم به ترتیب شامل سری‌زمانی مورد مطالعه، روند مربوطه، مولفه فصلی و جز اخلاص هستند. همانطور که از این شکل مشخص است سری زمانی مورد بررسی دارای ویژگی‌های شدید فصلی است.

اجزای سری زمانی ماهانه مسافران خطوط هوایی کشور استرالیا در فاصله سال‌های ۱۹۴۹ تا ۱۹۶۰

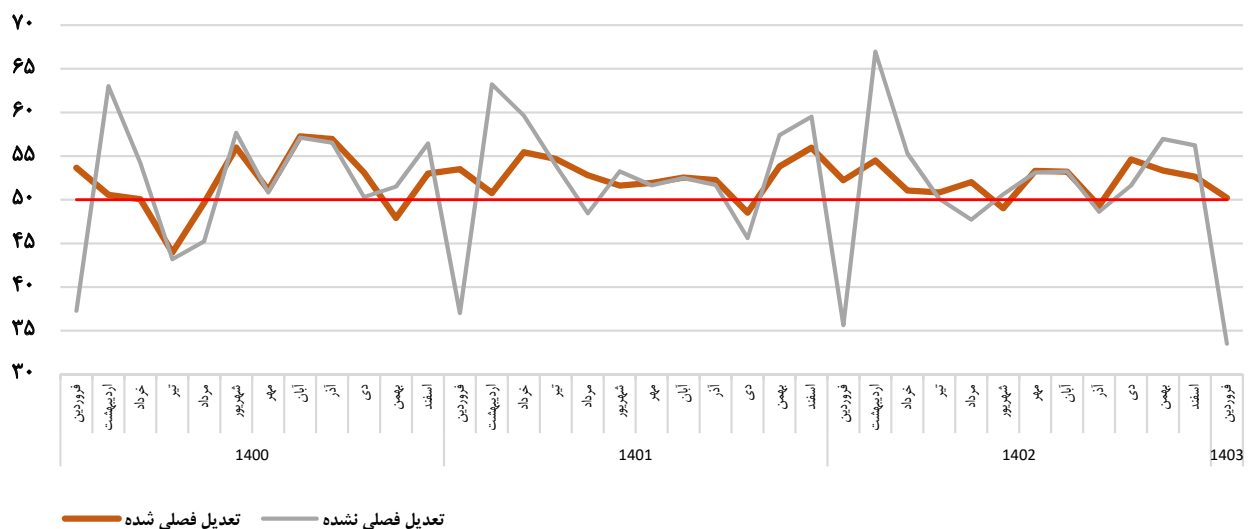
باید توجه داشت که مؤلفه‌های فصلی، از نظر تئوری، هر سال در یک دوره زمانی مشابه با بزرگی مشابه اتفاق می‌افتند، بنابراین در هنگام ردیابی آثار یک سیاست‌گذاری خاص و یا بررسی رخدادهای اقتصادی بر یک سری زمانی، بهتر است مولفه فصلی از سری زمانی حذف شود. هرچه مولفه فصلی در یک سری زمانی قوی‌تر باشد و تغییرات فصلی در آن مشهود باشد، ضرورت تعدیل فصلی آن سری‌زمانی خصوصاً برای تحلیل دقیق‌تر نتایج سیاستی بیشتر می‌شود.

شواهد تجربی در ایران حاکی از قوی بودن اثرات فصلی در اغلب سری‌های زمانی متغیرهای اقتصادی است. به عنوان نمونه بررسی شاخص شامخ^۱ کل اقتصاد و بخش صنعت نشان می‌دهد که سری‌های زمانی آنها به شدت تحت تاثیر مولفه‌های فصلی است به نحوی که اثرات فصلی موجب شکل‌گیری یک الگوی نسبتاً ثابت در طول این سری‌های زمانی شده است. مطابق شکل زیر، این الگوی تکرار شونده ثابت، عموماً شامل یک دوره کاهش شدید در ماه فروردین و به دنبال آن یک افزایش معنادار در ماه اردیبهشت است که در ادامه، به یک روند نزولی نسبتاً کند که تا ماه پنجم ادامه می‌یابد تبدیل می‌شود.

بروز الگوی تکراری و با ثبات در سری‌های زمانی شامخ^۲ کل اقتصاد و بخش صنعت و برخی از مولفه‌های آنها، نشان از اهمیت

تعدیل فصلی این شاخص‌ها دارد. به گونه‌ای که می‌توان چنین نتیجه گرفت که انجام هرگونه تحلیل و مقایسه ماهانه سری‌های زمانی مذکور، مستلزم تعدیل فصلی این سری‌های زمانی است. خوشبختانه، در نتیجه استمرار تهیه شامخ و با افزایش طول دوره سری‌های زمانی آن، شناسایی مولفه فصلی این سری‌های زمانی ممکن شده است و بر اساس این امکان، تعدیل فصلی این سری‌های زمانی در دستور کار مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، قرار گرفته است.

سری‌های زمانی تعدیل فصلی نشده و تعدیل فصلی شده شامخ بخش صنعت

با توجه به اهمیت مبحث حذف اثرات فصلی، روش‌های مختلف آماری توسط گروه‌ها و نهادهای مختلف جهت تعدیل فصلی یک سری زمانی ارائه شده است که از آن جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

روش‌های X-12-ARIMA و X-13-ARIMA که توسط اداره سرشماری آمریکا^۱ توسعه یافته‌اند، روش TRAMO/SEATS که به وسیله بانک مرکزی اسپانیا ارائه شده است؛ روش MoveReg (برای داده‌های هفتگی) که توسط اداره آمار کار آمریکا توسعه یافته است، روش Seasonal and Trend decomposition using Loess (STL) که توسط کلیولند و همکاران^۲ (۱۹۹۰) ارائه شده است و رهیافت STAMP که توسط کوپمن و همکاران^۳ توسعه داده شده است.

از میان روش‌های فوق X-12-ARIMA و TRAMO-SEATS در حال حاضر رایج‌ترین روش‌های تعدیل فصلی هستند. با این حال برخی مطالعات مقایسه‌ای نشان داده‌اند که اگر چه این دو روش به لحاظ مبانی تئوریک و فیلترهای بکار گرفته شده دارای مشابهت‌هایی هستند، اما به صورت تجربی در مجموع روش دومی بنا به دلایلی همانند ورودی‌های کمتر و قابلیت اعتماد بیشتر فیلترهای نهایی مربوطه در حالت الگوهای ناپایدار فصلی، دارای عملکرد بهتری برای داده‌های مورد بررسی آنها بوده است که از آن جمله می‌توان به مطالعات فیشر^۴ (۱۹۹۵)، پلاناس^۵ (۱۹۹۶)، پلاناس^۶ (۱۹۹۷) و داسی و پلاناس^۷ (۱۹۹۶ و ۱۹۹۷)، هود و همکاران^۸ (۲۰۰۰)، ناجام و بخارا^۹ (۲۰۰۹)، برسکا^{۱۰} (۲۰۱۴) و ... اشاره کرد. بر این اساس، از فروردین سال ۱۴۰۳، سری‌های زمانی شامخ در چارچوب روش TRAMO-SEATS تعدیل فصلی شده و سری‌های زمانی تعدیل شده مبنای تحلیل روندهای شامخ قرار گرفته‌اند.

1. United States Census Bureau
2. Cleveland, et al.
3. Koopman, et al.
4. Planas
5. Dosse and Planas
6. Hood, et al.
7. Najam, Bokhari
8. Barska

شامخ در برخی از کشورها در اکتبر ۲۰۲۴

شامخ کل

شامخ صنعت

